

Van bieten en pompoenen

André Desmidt

We herinneren ons allemaal nog wel het spel met de “bèteluchten”, de bieten die uitgehold werden en voorzien van een brandende kaars. Angstaanjagend in het donker, op zijn minst verschietachtig.

Nu wordt er niet meer gesproken van bieten maar van pompoenen en van Halloween. Overal grote uitgeholde pompoenen en vooraan uitgesneden in de vorm van een gezicht. En natuurlijk brandende kaarsjes binnenin. Maar vergeten we niet dat het Amerikaanse Halloween eigenlijk zijn oorsprong vindt bij ons als een Keltisch feest later overgenomen door de katholieke kerk.

Oorsprong

Duistere winter avonden, de zes donkere weken, de herdenking van de doden... Allerheiligen en Allerzielen. Vreemd en in de tijd zonder televisie een ideaal moment om 's avonds rond de kachel of haard benauwende verhalen te vertellen over spoken en geesten.

In onze streken leefde dit reeds in de tijd van de Kelten en de Germanen. De druïden maakten op de heuvels grote vuren wat beangstigend was en vreemd.

Men maakte maskers en die droeg men dan om de boze geesten te verjagen.

De overgang van het zomerhalfjaar naar het winterhalfjaar kon niet onopgemerkt voorbij gaan. Het afsluiten van de zomerperiode was een feest: het oogsten van de laatste vruchten, het slachten van het vee. Nu nog heet november de slachtmaand. Alles heeft ook te maken met (toekomstige) vruchtbaarheid.

Wat op het land achterbleef werd verbrand (= vuur) en de assen verrijkten de bodem. Het vuur symboliseerde het leven na de dood, de zielen van de overledenen kwamen heel even terug. Vandaar dat men het vuur meebracht naar huis. Het vuur werd getransporteerd in uitgeholde bieten die dan thuis opgehangen werden. Dit heidense feest noemde Samhain.

Bij de eerste christenen werden de martelaren individueel herdacht maar op de duur waren er zoveel dat de paus in 998 besloot om alle martelaren en

overledenen die leefden met een voorbeeldfunctie te herdenken in één feest Allerzielen. Deze dodenherdenking was gebaseerd op oude heidense culturen.

Uit onze jeugdjaren

Er waren twee soorten bieten: de kleine suikerbiet en de grotere koe-biet gekend als veevoeder tijdens de winter (later vervangen door de maïs).

Ofwel vroeg men aan de boer een biet uit de bietenput of wel nam men een biet weg op het land. Eens in het bezit van de biet sneed men de "kop" eraf zodat men kon beginnen met het uithollen van de vrucht.

Aan de voorzijde maakte men enkele gaten die evolueerden naar oogholtes en een mond. De geesten kregen een menselijk uitzicht. Door het bevestigen van een touw aan beide zijden konden de bieten gedragen worden en kon er ook mee gezwaaid worden. Met pompoenen gaat dat niet !

Soms zette men de biet op een stok met een laken errond zodat het op een zwevend spook geleek. In de omgeving van het kerkhof en als het donker was gaf dit een griezelig en schrikwekkend beeld.

De bietenlichten werden aanvankelijk gebruikt om de geesten naar huis te brengen. Het levens-licht zat in de uitgeholde biet. Later om in het donker elkaar de stuipen op het lijf te jagen. Tegenwoordig organiseert men stoeten en wedstrijden voor de mooiste pompoen. Met Halloween kwam ook het mysterieuze. Spinnen en kobbennetten. Hallucinante maskers... Pietje de dood en zijn zeis. En natuurlijk ook de pompoenen als vervangers van de biet. Groter en kleurrijker... op zijn Amerikaans. Vooral griezelig. Horror.

Het woord Halloween betekent eigenlijk Allerheiligen en is dus niet zo heidens als men zegt. Hallow is het oud-Engels voor heilige.

Men spreekt het uit als hallowien.

Ooit was er een telefonist en die zei bij het opnemen van de telefoon:

Hallo, wien ist. Halloween van voor zijn tijd...